

KLASA: 614-03/23-01/0166
URBROJ: 114-03/07-25-12
Zagreb, 20. ožujka 2025.

CENTAR ZA GRAĐANSKE INICIJATIVE POREČ
Partizanska 2d
52440 Poreč

Predmet: Portal Narod.hr - pritužba na diskriminaciju protiv 309 članaka - odgovor
- Dostavlja se

Poštovani,

Dostavili ste nam svoju analizu medijskog utjecaja sadržaja portala Narod.hr na LGBTIQ+ zajednicu (dalje Analiza), Pravnu analizu Narod.hr - diskriminacija ili sloboda izražavanja autorice Zrinka Bojanić, odvjetnica u Zagrebu (dalje: Pravna analiza), Zahtjev za sankcioniranje portala Narod.hr (Zahtjev) i Preporuke za unaprjeđenje rada Vijeća za elektroničke medije (Preporuke).

Na istim materijalima Vam zahvaljujemo. Iste smo s pažnjom proučili, te Vam ovime dajemo odgovor u mjeri u kojoj je to moguće.

1. U ODNOSU NA REZULTATE ANKETE

Analiza sadrži neke vrijedne i važne podatke, koje smo sa zanimanjem proučili i primili na znanje. Vijeće uvijek podržava takve inicijative jer su usmjerene na utvrđivanje čim većeg broja činjenica o društvenoj stvarnosti. Upravo zato smo slobodni uputiti Vam nekoliko komentara u svezi Analize. Komentari su sadržani u *Bilješci* koju prilažemo ovom dopisu.

2. U ODNOSU NA PRAVNU ANALIZU

Odredba članka 14. stavka 2. Zakona o elektroničkim medijima ("Narodne novine" br. 111/21., 114/22.) istovjetna je onoj iz članka 12. stavka 2. Zakon o elektroničkim medijima (2009) ("Narodne novine" br. 153/09., 84/11., 94/13., 136/13., 111/21.), dakle u nepromijenjenom obliku od 2009. godine glasi:

„U audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama zabranjeno je poticati, pogodovati poticanju i širenju mržnje ili diskriminacije na osnovi rasne ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije te antisemitizma i ksenofobije, ideja fašističkih, nacističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima.“

Sloboda izražavanja utvrđena je u Ustavu Republike Hrvatske „Narodne novine“ broj 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10 i 5/14), u članku 38., na sljedeći način:

„Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

Zabranjuje se cenzura. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji. Jamči se pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti.

Ograničenja prava na pristup informacijama moraju biti razmjerna naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju te nužna u slobodnom i demokratskom društvu, a propisuju se zakonom.“

Sloboda izražavanja, ma koliko bila široko shvaćena, nije apsolutna, već je u svakom demokratskom društvu podložna i određenim zakonskim ograničenjima.

Ta ograničenja su načelno propisana Ustavom RH u čl. 16. Slobode i prava mogu se ograničiti **(i)** zakonom, da bi se **(ii)** zaštitila sloboda i prava drugih ljudi, te pravni poredak, javni moral i zdravlje, a **(iii)** svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

Treba navesti i odredbu čl. 10. st. Konvencije stavka 2. EKLJP prema kojoj se sloboda izražavanja može podvrgnuti određenim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama **(i)** propisanim zakonom, koji su **(ii)** u demokratskom društvu nužni, i to **(iii)** radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

Vijeće je dužno primjenjivati odredbu čl. 14. st. 2. (ranije čl. 12. st. 2.) ZEM-a, onako kako ona glasi, imajući u vidu njezin smisao i cilj u ukupnom zakonodavstvu Republike Hrvatske, razumijevajući da se radi o iznimci od prava na slobodu izražavanja.

Slijedeći logiku čl. 10. Konvencije, tu iznimku Vijeće primjenjuje onda kada je ona propisana Zakonom iz određenih legitimnih razloga i da se mjera protiv koje je podnijeta pritužba može razborito smatrati razmjernom i neophodnom u demokratskom društvu, imajući posebice u vidu i posebne okolnosti kao bitne za pravilno utvrđenje ravnoteže između slobode izražavanja, s jedne strane, te povrijeđenog osobnog ili društvenog dobra.

Ovdje želimo navesti posebice da Vijeće ne može biti proizvoljno u primjeni ovih pravila. Ono što kao pravilo vrijedi za slučaj povrede osoba koje pripadaju LGBTIQ zajednici, jednako tako vrijedi i za etničke ili rasne manjine, vjerske zajednice ili migrante, na primjer.

Razmatrajući pojedine slučajeve analize koji su dostavljeni kao potkrepa stajališta da publikacija Narod.hr krši prava LGBTIQ+ zajednice, posebice u svezi s rezultatima Ankete, utvrđeno je da se ti primjeri ne mogu podvesti pod odredbu članka 14. st. 2 ZEM-a.

Redovito se radi o polemičkim stavovima koje autori (ili nepoznati autori, ili uredništvo publikacije) koji objavljuju na portalu Narod.hr objavljuju o pitanjima rodne ravnopravnosti, seksualnosti, braka, obiteljske zajednice, socijalnih tema i drugo. Može se i treba uzeti da su sve te teme od interesa za javnost i za diskusiju u javnosti. Dalje, može se generalno uzeti da je stajalište autora koji objavljuju na portalu Narod.hr da djelatnost LGBTIQ+ udruga i zagovaranje ideja koje one pronose treba podvrgnuti javnoj kritici i upustiti se u polemiku s njima, no to samo po sebi ne čini iznošenje takvih stajališta kažnjivim.

Ako se prilogom objavljenim u mediju povrijedi neko zakonom zaštićeno osobno ili društveno dobro, tijelo javno vlasti koje odlučuje o povredi mora uspostaviti pravilnu/razboritu ravnotežu između slobode izražavanja, s jedne strane, te povrijeđenog osobnog ili društvenog dobra, s druge strane.

ESLJP utvrđuje sljedeće okolnosti kao bitne za pravilno utvrđenje spomenute ravnoteže:

- (i) doprinos raspravi od javnog interesa,
- (ii) radi li se o osobi poznatoj javnosti i što je predmet medijskog priloga,
- (iii) raniji postupci i ponašanja osobe na koju se medijski prilog odnosi,
- (iv) način prikupljanja i istinitost podataka,
- (v) sadržaj, forma i posljedice objavljivanja,
- (vi) ozbiljnost posljedica ograničavanja/kažnjavanja na slobodu izražavanja (tzv. zamrzavajući učinci). (ESLJP, AXEL SPRINGER AG v. Germany, p. 90-95).

Dugotrajna je i stabilna praksa ESLJP da „u novinarsku slobodu spada i moguće pribjegavanje određenom stupnju pretjerivanja, ili čak provociranja“ (ESLJP, De Haes and Gijssels vs. Belgija).

3. PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE RADA VIJEĆA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

Navodite ukupno deset preporuka za unaprjeđenje rada Vijeća, i to:

1. Poboljšanje transparentnosti i obrazloženja odluka
2. Jačanje suradnje s drugim regulatornim tijelima
3. Proaktivna uloga u sankcioniranju diskriminacije
4. Sustavno praćenje i kategorizacija prijava
5. Edukacija i osposobljavanje članova i članica VEM-a
6. Jačanje nadzora nad medijima
7. Poboljšanje komunikacije s javnošću i žrtvama
8. Razvijanje standarda za pluralizam mišljenja
9. Uvođenje edukacija za medijske djelatnike i djelatnice
10. Praćenje učinka i izvještavanje.

Za svaku preporuku ističete i određene putokaze koje smatrate ključnima za njihovu provedbu.

Na Vašim Preporukama se zahvaljujemo. Ipak, dužni smo pojasniti da Vijeće za elektroničke medije i Agencija za elektroničke medije djeluju temeljem zakonskog mandata iz Zakona o elektroničkim medijima ("Narodne novine" br. 111/21., 114/22.).

Uloga Vijeća i Agencije je utemeljena i u Direktivi o audiovizualnim medijskim uslugama i Aktu o digitalnim uslugama.

Vijeće je svjesno svoje institucionalne uloge u medijskom i regulatornom okruženju.

Nadležnosti Vijeća i Agencije propisane su prvenstveno čl. 73.-83. ZEM, a odgovornost Agencije i Vijeća je prema Hrvatskom Saboru kojemu podnosi svoje godišnje izvješće.

Koristimo priliku istaknuti vrijednu ulogu koju Vijeće i Agencija imaju u brojnim projektima u aktivnostima promicanja ženskih prava i rodne ravnopravnosti, promicanja uloge žena u medijima, sportu i društvu općenito te povećanja njihove vidljivosti u društvu.

Sredstvima Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija Vijeće je davalo i nastavlja davati potporu projektima koji promiču vrijednosti LGBTIQ+ zajednice i njihove kulturne, umjetničke i druge projekte.

Jednako tako, brojni autori LGBTIQ+ zajednice sudjelovali su u Javnim pozivima za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama te pronosili ideje koje zagovaraju i žive, a tome će Vijeće i dalje davati podršku.

S poštovanjem,

Prilog:

- Bilješke uz Analizu medijskog utjecaja sadržaja portala Narod

Bilješke uz analizu medijskog utjecaja sadržaja portala Narod.hr na LGBTIQ+ zajednicu

1. Iz istraživanja nije jasno je li uzorak od 537 sudionika reprezentativan za cjelokupnu LGBTIQ+ zajednicu u Hrvatskoj.

Pretežito urbano porijeklo sudionika (54,3%) (*"najveći udio, čak 54,3%, dolazi iz većih gradova s više od 500.000 stanovnika i stanovnica"* - vidi str. 12) – a zapravo iz jedinog grada u Republici Hrvatskoj s više od 500.000 stanovnika (Grad Zagreb) može ograničiti generalizaciju rezultata na ruralna područja.

2. Sudionici su bili izloženi unaprijed odabranim dijelovima članaka s poveznicama na cjelokupne članke s portala Narod.hr (vidi str. 16). To može utjecati na njihove odgovore jer su članci mogli potaknuti emotivnu reakciju ili ojačati postojeća uvjerenja, odnosno neka pitanja s ponuđenim citatima mogu implicitno poticati negativne odgovore, s obzirom na emotivnu prirodu teme (diskriminacija LGBTIQ+ osoba).
3. Rezultati ukazuju na vrlo visoku razinu negativnih reakcija (na str. 19. više od 90% sudionika percipira izvještavanje kao negativno i vrlo negativno). Iako to osnažuje nalaz o problematičnom utjecaju portala, postoji mogućnost da su sudionici istraživanja već imali negativno mišljenje o portalu prije ankete, što nije dovoljno adresirano u anketi. Naime, 45,1% ispitanika čitalo je sadržaje Narod.hr, dok 54,9% nije.

Ova podjela pokazuje na ograničen direktni doseg portala među ispitanicima. Analiza je mogla uključiti usporedbu percepcija onih koji jesu i onih koji nisu čitali članke. Odnosno, ova podjela implicira da gotovo polovica uzorka nije bila izložena sadržaju, što bi moglo značiti da ne mogu procjenjivati ton članaka ili prijaviti direktne emocionalne reakcije uzrokovane tim člancima.

Štoviše, upravo s obzirom na činjenicu ovakve podjele uzorka, odnosno činjenicu da veći dio ispitanika nije bio izložen medijskim sadržajima portala Narod.hr, autori istraživanja sami ističu na str. 14: *"Ovi podaci su ključni za razumijevanje stupnja izloženosti ispitanih osoba sadržaju koji može biti štetan, a pružaju i dublji uvid u to koliko su LGBTIQ+ osobe uopće svjesne kako se o njihovim pravima i identitetima izvještava u određenim medijima"*.

4. Grafikon na str. 19. ne sadrži opciju *"Pozitivan"*, kao što to postoji za *"Negativan"* i *"Vrlo negativan"*, već samo *"Vrlo pozitivan"*, pa anketno pitanje s unaprijed definiranim opcijama odgovora ne pokriva sve moguće odgovore ciljane publike, odnosno ljestvica odgovora nije pravilno postavljena (nedosljedni raspon ponuđenih opcija).
5. Na str. 15, grafikon pokazuje da 54,3% ispitanika nije čitalo članke. Međutim, među onima koji jesu, većina percipira ton članaka kao negativan (41,2%). Ako većina ispitanika nije čitala članke (više od polovice), nije jasno kako mogu sudjelovati u ocjeni tona članaka.

6. Postoji nesukladnost između podataka na stranici 14. i stranici 15. u postotcima odgovora koji se odnose na ispitanike koji nisu čitali članke portala Narod.hr. Na stranici 14., graf prikazuje da 54,9% ispitanika nije čitalo sadržaje portala Narod.hr o LGBTIQ+ temama, a na stranici 15., graf prikazuje da 54,3% ispitanika nije čitalo članke na ovom portalu.
7. Grafikon na str. 16: Osobna iskustva homofobije i transfobije uzrokovana medijskim izvještavanjem. Uključuje sve ispitanike (537 osoba), neovisno o tome jesu li čitali članke ili ne. Među ispitanicima koji nisu čitali članke, moguće je da nisu imali konkretna iskustva povezana s diskriminacijom, ali ipak su odgovorili na osnovu općeg dojma ili neizravnih izvora. Odgovori poput "*nisam čitao/la o čemu je*" i "*nikad nisam čitao/la*" jasno ukazuju da pojedinci nisu bili direktno izloženi sadržaju portala Narod.hr.

Ti odgovori impliciraju da bi takvi ispitanici/ce trebali biti isključeni iz pitanja koja zahtijevaju percepciju članka (npr. negativnost tona) ili doživljaj diskriminacije uzrokovane čitanjem sadržaja portala. Ako su ispitanici na stranici 16. davali odgovore o osobnim iskustvima homofobije i transfobije, ali su ranije izjavili da nikada nisu čitali članke, tada postoji metodološka kontradikcija.

Ova kontradikcija može nastati jer odgovori o diskriminaciji mogu dolaziti iz indirektnog iskustva (npr. razgovori s drugima, društvene mreže), čak i ako ispitanik nije osobno čitao članke. To nije uvijek jasno u istraživanju. Za pitanje na stranici 16. trebalo je eksplicitno razdvojiti ispitanike koji nisu čitali članke od onih koji jesu, kako bi se izbjeglo uključivanje odgovora temeljenih na posrednim iskustvima. Ako postoji značajan broj ispitanika koji nisu čitali članke, ali su odgovarali na pitanja o njihovom utjecaju, analiza bi trebala razmotriti te odgovore kao posebnu kategoriju. Rezultati bi tako jasnije pokazali da su odgovori na pitanje o iskustvima diskriminacije na stranici 16. dolazili isključivo od onih koji su čitali članke.

8. Na stranici 16., 45% ispitanika "*nije sigurno*" je li osobno doživjelo diskriminaciju, što ostavlja veliki dio podataka nedovoljno objašnjenim.
9. Postotci "*nisam čitao/la članke*", "*nisam čitala, o čemu je*", "*nikad nisam čitao*" nisu usklađeni između različitih grafikona kako bi se izbjegle nejasnoće.
10. Svi grafovi i rezultati trebali bi jasno specificirati uzorak na kojem se temelje ne samo u postocima već i u realnom broju ispitanika/ica, a kako bi se izbjegle dvojbe u interpretaciji podataka.
11. Opća primjedba koja se odnosi na dizajn pitanja: Grafikoni ne diferenciraju između onih koji su čitali članke portala i prijavili iskustva od onih koji nisu čitali članke, ali posredno osjećaju utjecaj kroz društvene reakcije ili medijski diskurs. U istraživanju nedostaje pitanje tipa; "*Na temelju čega ste prijavili svoje iskustvo diskriminacije: izravnog čitanja članaka, društvenih reakcija, ili drugih izvora?*"

Ako podaci nisu pravilno segmentirani (npr. tko je čitao članke, a tko nije), može se dogoditi da su odgovori svih ispitanika tretirani kao jedinstven uzorak, što potencijalno dovodi do nejasnog povezivanja anketnih pitanja s njihovom statističkom interpretacijom. Istraživanje nije primjerice uzelo u obzir eksperimentalnu grupu koja je čitala članke na Narod.hr i kontrolnu grupu koja ih nije čitala.

Oni koji su čitali imaju direktno iskustvo iz prve ruke dok oni koji nisu čitali Narod.hr imaju samo percepciju temeljem neke druge osnove, pa njihovi odgovori ne moraju nužno biti usporedivi. Iako većina ispitanika 54,9 % nije čitala portal Narod.hr, za one koji nisu čitali ili nisu bili direktno izloženi tim medijskim sadržajima, u istraživanju nije ispitano niti je na ikoji način problematizirano, riječima autora istraživanja; *“pitanje njihove svijesti o postojećem medijskom sadržaju te potencijalnog interesa ili izbjegavanja zbog negativnog tona izvještavanja”* portala Narod.hr (str. 14).

Drugim riječima, za one koji nisu čitali te članke ostalo je otvorenim pitanje jesu li oni (ne-čitači) uopće svjesni da postoje takvi medijski sadržaji na Narod.hr niti pokazuju li ikakav interes za takav medijski sadržaj ili pak Narod.hr jednostavno izbjegavaju zbog uređivačke politike ovog portala?

12. Sve potencijalne greške u dizajnu anketnih pitanja, netransparentnost u metodologiji ili nepravilna interpretacija rezultata pri kojoj rezultati ne proizlaze iz istraživanja, mogu narušiti povjerenje u istraživanje i izazvati dugoročne posljedice, posebno ako se koriste za donošenje odluka u javnim politikama.